

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Lausunto

25.11.2024

Rajavartio-osasto
Rajavalvonta- ja valmiusyksikön päällikkö
Eversti Jussi Napola

Eduskunnan puolustusvaliokunnalle

HE 185/2024 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi aluevalvontalain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Eduskunnan puolustusvaliokunta on pyytänyt sisäministeriön rajavartio-osastolta kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi aluevalvontalain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi. Sisäministeriön rajavartio-osasto toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Sisäministeriön rajavartio-osasto pitää esitettyjä muutoksia kannatettavina ja tarpeellisina. Muutokset parantavat Rajavartiolaitoksen edellytyksiä toteuttaa sille aluevalvontalaissa (755/2000) ja Rajavartiolaissa (578/2005) säädettyjä alueellisen koskemattomuuden valvonnan ja turvaamisen sekä sotilaallisen maanpuolustuksen tehtäviä. Muutokset parantavat myös Rajavartiolaitoksen edellytyksiä käyttää muiden valtioiden valtionaluksia ja valtion ilma-aluksia rajaturvallisuus-, meripelastus- ja ympäristövahinkojen torjuntatehtävissä ja niiden harjoittelussa.

Sisäministeriön rajavartio-osasto pitää aluevalvontalakiin esitettyä uutta 4 a §:ää koskien toistuvaa maahantuloon oikeuttavaa lupaa tarpeellisena myös aluevalvontalain (755/2000) 5 § 3 momentissa mainittujen kiireellisten pelastus-, rajaturvallisuus- ja ympäristövahinkojen torjuntatehtävien harjoittelun kannalta. Esimerkiksi Virossa avomerialueella tapahtuvasta alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnasta vastaa merivoimat. Muutoksen jälkeen Viron merivoimien aluksille olisi mahdollista myöntää vuosilupa myös Suomen aluevesillä tapahtuvaan alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan harjoitteluun. Tällä hetkellä luvat järjestetään harjoituskohtaisesti. Muutos joustavoittaisi ja tehostaisi toimintaa nykytilanteeseen verrattuna, edistäisi aluevalvontalain (755/2000) 5 § 3 momentissa mainittujen kiireellisten tehtävien harjoittelua sekä parantaisi onnettomuuksiin ja hybridi-vaikuttamisen torjuntaan varautumista.

Sisäministeriön rajavartio-osasto pitää aluevalvontalakiin esitettyä uutta 5 § 5 momenttia koskien vapautusta lentosuunnitelman toimittamisesta perusteltuna. Sisäministeriön rajavartio-osasto korostaa lentoturvallisuudesta huolehtimisen tärkeyttä myös kiireellisissä tilanteissa. Aluevalvontalain (755/2000) 5 § 3 momentin mukaisiin kiireellisiin pelastus-, rajavartio- ja ympäristövahinkojen torjuntatehtäviin osallistuvat muiden valtioiden valtionilma-alukset toimivat tehtävässä muun viranomaisen kuin Puolustusvoimien operatiivisessa johdossa. Tämä korostaa tietojen vaihdon merkitystä sekä Puolustusvoimien ja siviili-ilmailuviranomaisen että tukea saavan viranomaisen ja aluevalvontaviranomaisten välillä.

Aluevalvontalain 14 §:ssä säädetään maanpuolustuksen kannalta merkityksellisten kohteiden tutkimisesta ilma-aluksesta. Pykälän 1 momentin 2 kohtaa on esitetty muutettavaksi siten, että ilmasta tapahtuvan kuvaamisen tai kuvantamisen kieltä koskisi kasarmialueiden sijaista Puolustusvoimien käytössä olevia alueita. Hallituksen esityksen perusteluiden mukaan tämä koskisi sekä pysyvässä että tilapäisessä käytössä olevia alueita. Sisäministeriön rajavartio-osasto toteaa, että kyseessä olisi merkittävä asiasisällöllinen muutos. Voimassa oleva säännös kattaa myös Rajavartiolaitoksen kasarmialueet (Immola, Onttola, Ivalo). Ehdotetun muutoksen myötä näiden alueiden ilmasta tapahtuvaa kuvaamista tai kuvantamista koskeva kieltä poistuisi, mitä ei voi pitää perusteltuna. Tämän vuoksi sisäministeriön rajavartio-osasto esittää, että aluevalvontalain 14 § 1

momentin 2 kohdassa huomioitaisiin Puolustusvoimien käytössä olevien alueiden lisäksi myös Rajavartiolaitoksen käytössä olevat alueet.

Rajavartiolain (578/2005) 39 § 3 momentin mukaan Rajavartiolaitoksen oikeudesta tilapäisesti käyttää muita kuin pysyvässä käytössään olevia kiinteistöjä silloin, kun se on sotilaallisen harjoitustoiminnan, rajaturvallisuuden ylläpitämisen tai puolustusvalmiuden kohottamisen kannalta välttämätöntä, on voimassa, mitä puolustusvoimien oikeudesta tilapäisesti käyttää muita kuin pysyvässä käytössään olevia kiinteistöjä säädetään puolustusvoimista annetun lain (551/2007) 14 §:ssä. Rajavartiolaitokselle aluevalvontalaissa (755/2000) ja Rajavartiolaissa (578/2005) säädettyjen alueellisen koskemattomuuden valvonnan ja turvaamisen sekä sotilaallisen maanpuolustuksen tehtävien vuoksi Rajavartiolaitoksen pysyvillä ja tilapäisesti käytössä olevilla alueilla on tai voi olla vastaavaa suojattavaa Rajavartiolaitoksen, Puolustusvoimien ja vieraan valtion asevoimien joukkoja ja toimintaa kuin Puolustusvoimien pysyvillä ja tilapäisesti käytössä olevilla alueilla. Osa Rajavartiolaitoksen pysyvässä käytössä olevista alueista sijaitsevat jo aluevalvontalain 14 § 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuilla ilmailulain (864/2014) 11 § 1 momentin nojalla ilmailulta pysyvästi rajoitetuilla alueilla. Muut Rajavartiolaitoksen pysyvässä käytössä olevat alueet ja sen tilapäiseen käyttöön tarvitsemat alueet ovat kooltaan Puolustusvoimien vastaavia alueita merkittävästi pienempiä. Tämän vuoksi esityksestä aiheutuvaa lisähaittaa ulkopuolisille henkilöille voidaan pitää vähäisenä.

Sisäministeriön rajavartio-osastolle sopii esitys aluevalvontalain (755/2000) 14 § 1 momentin 6 kohdan muuttamisesta siten, että kohdan sanamuoto Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen maastoharjoituksista korvattaisiin sanamuodolla Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen sotilaallisista harjoituksista. Sisäministeriön rajavartio-osasto esittää kuitenkin harkittavaksi, että voimassa oleva sanamuoto korvattaisiin sanamuodolla *Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen harjoituksista*. Rajavartiolaitos harjoittelee maastossa, merellä ja ilmassa sotilaallisen maanpuolustuksen tehtävien lisäksi muun muassa rajaturvallisuustehtäviä, meripelastustehtäviä ja ympäristövahinkojen torjuntatehtäviä. Rajavalvonnan harjoittelun yhteydessä harjoitellaan myös alueellisen koskemattomuuden valvontaa. Myös Puolustusvoimat harjoittelee esimerkiksi meripelastustehtäviä tai alusöljyntorjuntaa avomerellä. Edellä mainittuja toimia voidaan harjoitella samassa harjoituksessa myös yhtä aikaa. Ulkopuolisen voi myös olla vaikea arvioida, milloin Puolustusvoimat tai Rajavartiolaitos suorittavat operatiivista tehtävää, harjoittelevat aluevalvontalain soveltamisalan mukaista tehtävää tai harjoittelevat jotain muuta tehtävää.

Sisäministeriön rajavartio-osastolle sopii aluevalvontalain 23 §:ään, 24 §:ään, 24 b §:ään ja 35 §:ään esitetyt muutokset sanamuodon *rajavartioviranomaisen* muuttamisesta muotoon *Rajavartiolaitos*.

Sisäministeriön rajavartio-osastolle sopii aluevalvontalain 34 § 2 momentin 2 kohtaan esitetty muutos, jonka mukaan vieraan valtion tai tunnuksettoman sotilaallisen ryhmän sota-aluksen tai sotilasilma-aluksen taikka sotilasajoneuvon maahantuloa Suomen alueelle aluevalvontaviranomaisen antamasta varoituksesta huolimatta voidaan pitää vihamielisenä tekona riippumatta siitä onko edellä mainittu alus, ilma-alus taikka ajoneuvo aseistettu vai aseistamaton. Tämä selkeyttäisi tilanteen arviointia ja johtamista.

Sisäministeriön rajavartio-osasto pitää tarkoituksenmukaisena ampuma-aselain (1/1998) 17 § 10 c kohtaan esitettyä lisäystä siitä, että ampuma-asekuvia ei sovellettaisi sellaiseen toimintaan, jolle on aluevalvontalain (755/2000) nojalla myönnetty lupa tai sitä ei mainitun lain mukaan edellytetä. Tämä nopeuttaa aluevalvontalain (755/2000) 5 § 3 momentin mukaisten kiireellisten pelastus-, rajaturvallisuus- ja ympäristövahinkojen torjuntatehtävien toimeenpanoa.